

Міністерство освіти і науки України
Національний університет Києво-Могилянська академія
Факультет економічних наук
Кафедра економічної теорії

Кваліфікаційна робота
Освітній ступінь – бакалавр

на тему: *«Стратегії економічного розвитку територій в
сучасних умовах.»*

Виконала: студентка 4-го року навчання

Спеціальності

051 економіка

Гедзь Катерина Костянтинівна

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук,

Бугрова Олена Олександрівна

Рецензент

Кандидат економічних наук,

Іванова Наталія Юріївна

Кваліфікаційна робота захищена з
оцінкою

Секретар ЕК

ЗМІСТ

Вступ.....	3-4
Розділ 1. Висвітлення понять економічного розвитку, економічної стратегії, торговельних відносин та глобалізації і їх впливу на економічний розвиток територій країн.....	5-17
1.1 Зміст поняття економічного розвитку.....	5-8
1.2 Економічна стратегія: сутність та принципи побудови.....	8-10
1.3 Глобалізація та регіональні торговельні відносини: основні принципи та оцінка впливу на економічний розвиток територій.....	10-15
1.4 Обґрунтування обрання Південної Кореї для подальшого дослідження стратегії розвитку територій країни.....	15-16
Висновки до розділу 1.....	17
Розділ 2. Аналіз стратегії економічного розвитку Південної Кореї та дослідження впливу торгівельної угоди на розвиток її територій.....	18-28
2.1 Аналіз стратегії економічного розвитку Південної Кореї.....	18-23
2.2 Аналіз регіональної торгівельної угоди між державами-членами Європейської асоціації вільної торгівлі (Швейцарія, Норвегія, Ісландія) та Південної Кореї	23-27
Висновки до розділу 2.....	27-28
Розділ 3. Визначення переваг та недоліків поглиблення економічних зв'язків та рекомендації щодо стратегії економічного розвитку територій України	29-40
3.1 Опис та графічне відображення результатів дослідження.....	29-34
3.2 SWOT-аналіз перспектив впливу регіональної торгівельної угоди.....	34-36
3.3 Пропозиції щодо збільшення продуктивності стратегії економічного розвитку територій України	36-40
Висновки до розділу 3.....	40
Висновки.....	41-42
Додатки.....	43-45
Список використаної літератури.....	46-49

ВСТУП

Ця наукова праця була створена для того, щоб висвітлити тему стратегії економічного розвитку територій в сучасних умовах та винести пропозиції щодо використання світового досвіду розвитку економіки в рамках розвитку територій України. **Актуальність** роботи полягає в тому, що сучасний світ стрімко еволюціонує, суспільство кожної країни понад усе хвилює продуктивність використання власних територій і розвиток національної економіки. Проаналізувавши стратегію розвитку території високорозвиненої країни стане можливим використовувати вже існуючий досвід для розвитку та відбудовування України.

Порушуючи тему роботи мається на **меті** зрозуміти яким чином стратегія економічного розвитку території впливає на розвиток країни та винести можливий позитивний досвід для розвитку України.

Для досягнення мети роботи визначаються такі **основні завдання**:

1. конкретизація понять «економічний розвиток», «економічна стратегія», «глобалізація» та визначення країни для аналізу;
2. проведення аналізу стратегії розвитку та реальний розвиток обраної країни;
3. проведення дослідження регіональної торгівельної угоди обраної країни шляхом використання RCA та індексу Грубеля-Ллойда.
4. проведення SWOT аналізу перспектив впливу регіональної торгівельної угоди на розвиток територій країн-учасниць.
5. розробка рекомендацій для розвитку української економіки в умовах її сучасного становища.

Об'єктом дослідження виступає використання існуючого досвіду розвитку територій високорозвинених країн для розвитку України за рахунок **предмету дослідження**, а саме стратегії економічного розвитку території обраної країни в сучасних умовах.

До **методів дослідження** відносяться: аналіз теоретичного матеріалу із наукових праць які пов'язані із темою стратегії економічного розвитку, аналіз

досвіду розвинутої країни та розробку рекомендацій відносно теми дослідження для України зважаючи на зібрані матеріали.

Наукову новизну роботи відображено у розроблених рекомендаціях для післявоєнного розвитку територій України з урахуванням сучасної стратегії економічного розвитку територій Південної Кореї та шляхів її розвитку та відбудови після війни.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання даного аналізу та рекомендацій для розробки шляхів відбудування економіки України після військової агресії Росії на прикладі вже існуючої стратегії економічного розвитку територій високорозвиненої країни.

РОЗДІЛ 1. ВИСВІТЛЕННЯ ПОНЯТЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ, ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ, ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ І ЇХ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ КРАЇН

1.1 Зміст поняття економічного розвитку

Економічний розвиток означає різні речі для різних людей. У широкому сенсі все, що робить спільнота для створення та зміцнення здорової економіки, може підпадати під визначення економічного розвитку. З точки зору суспільства, місцевий економічний розвиток передбачає розподіл обмежених ресурсів - землі, робочої сили і капіталу таким чином, щоб це мало позитивний вплив на рівень ділової активності, зайнятість, структуру розподілу доходів і платоспроможність бюджету. Енциклопедія «Britannica» визначає цей термін як процес, за допомогою якого національні економіки з низьким рівнем доходу трансформуються в сучасні індустріальні економіки [1].

Економічний розвиток - це також і узгоджені зусилля відповідального керівного органу міста або території, спрямовані на те, щоб забезпечити фактори, які можуть привести до стійкого економічного зростання. Стійке економічне зростання може забезпечити достатні доходи для місцевої робочої сили, а також вигідні умови для бізнесу роботодавців. Через що збільшення податкових надходжень дасть підтримку інфраструктури, яка має витримувати це безперервне зростання.

Економічний розвиток - це про створення багатства, в через яке утворюються суспільні блага. Існує лише три підходи, що використовуються для стимулювання місцевого економічного розвитку:

- Утримання бізнесу - зміцнення існуючих підприємств
- Розширення бізнесу - залучення нового бізнесу

- Створення бізнесу - стимулювання зростання нових підприємств [2].

Важливо зазначити, що економічний розвиток це не те саме, що і економічне зростання, хоча їх і ототожнювали певний час. Ці поняття вперше розділив у своїх роботах Йозеф Шумпетер. Він пояснював розбіжності цих термінів через приклад із переходом від епохи поштових карет до епохи залізниці. Вчений акцентував на тому, що процес зростання економіки відбувається в рамках одних і тих самих процесів. Однак саме завдяки змінам, що повністю перетворюють звичний стан речей (інновації, у прикладі перехід від карет до залізниці) і відбуваються кроки до економічного розвитку [3].

Вчений також акцентував на тому, що у країні, в якій наявне економічне зростання все рухається «по одній колії», тобто без змін, проте з нарощуванням потужності, у той час як при економічному розвитку наявні інновації, завдяки яким звичний стан речей порушується внесенням істотних змін, які призводять до більш продуктивної роботи [4].

У Оксфордському словнику економічне зростання - збільшення виробництва товарів і послуг на душу населення за певний період часу [5]. Воно може бути виміряне в номінальному або реальному (з поправкою на інфляцію) вираженні. Традиційно, сукупне економічне зростання вимірюється в зміні валового національного продукту (ВНП) або валового внутрішнього продукту (ВВП), хоча іноді використовуються альтернативні показники.

Якщо розділити розвиток економіки країни на економічний розвиток та економічне зростання, то можна зазначити ті показники, які показали б наявність першого чи другого.

Показниками економічного росту є:

- Індекс ВВП
- Рівень зайнятості та безробіття
- Індекс продуктивності праці
- Показник рівномірності розподілення доходів

- ВВП на душу населення
- Середні доходи населення
- Частка інвестицій в основний капітал ВВП
- Номінальна та реальна заробітна плата

Показниками економічного розвитку є:

- Показник структурних перетворень в економіці
- Індекс інноваційного розвитку
- Частка високотехнологічних областей економіки у ВВП
- Індекс розвитку людського потенціалу
- Частка інноваційної продукції у ВВП [4].

Терміни економічний розвиток та економічне зростання пов'язані між собою. Однак чи можливе перше без другого та навпаки? Зрозуміло, що за економічним розвитком часто слідує економічне зростання завдяки появі нових перспективних економічних напрямів, однак далеко не завжди навпаки. Без достатніх інвестицій у інноваційний сектор країна може досягти економічного зростання, проте не розвитку. Тобто, показник ВВП буде зростати завдяки нарощуванню виробництва, але ніякого відбитку на підвищенні його результативності мови не йде.

Очевидно, що якщо розглянути ситуацію у довгостроковому періоді, то в певний момент подальше економічне зростання буде просто неможливе без технологічного оновлення обладнання та нових рішень у сфері маркетингу чи менеджменту. Узагальнюючи, оцінити економічне зростання можна у визначеному періоді, а економічний розвиток це безперервний і довгостроковий процес, тому його вплив можна оцінити лише в перспективі.

Говорячи про доцільність використання цих понять відносно оцінки різних країн економічне зростання є більш важливим показником для оцінки прогресу в розвинених країнах. Рівень економічного розвитку ж більш

ефективно використовувати для вимірювання прогресу і якості життя в країнах, що розвиваються [6].

1.2 Економічна стратегія: сутність та принципи побудови

Поняття стратегії зародилося із військової справи. Однак, якщо говорити про розуміння стратегії у наш час з точки зору мирного життя, то стратегія - це чіткий набір планів і дій, який описує, як певна одиниця (бізнес наприклад) буде досягати поставлених цілей за допомогою наявних ресурсів у визначений, конкретний термін.

«Стратегічний план, по суті, створюється для того, щоб певна одиниця розуміла, що їй потрібно зробити для досягнення своєї мети. Він спрямовує, наприклад, організацію, а також показує та коригує загальний вектор її розвитку у відповідь на змінні обставини. Крім того, план фільтрує проблеми, що перешкоджають зростанню та прогресу організації, і пропонує відповідні заходи та кроки для їх виправлення. Створення стратегії потребує дисципліни та багато часу, проте вона, стратегія, і визначає основні рішення та дії, що формують організацію. Тому неможливо недооцінити стратегічне планування, адже воно є однією з найважливіших робіт у всіх організаціях» [7].

Національна економічна стратегія включає в себе бачення бажаного майбутнього стану економіки, часові рамки, протягом яких цей стан має бути досягнуто, набір планів, інститутів які буде задіяно і необхідні ресурси, а також шлях їх ефективного використання.

Досить чітко поняття стратегії сформулював І.В. Костюк : «Стратегія – це сукупність дій визначення способу передбачити майбутнє, визначити можливі шляхи негативного впливу на країну і заходи для його запобігання, а також розроблення методів для досягнення вищого показника економічного та соціального рівня розвитку» [8].

Як і у випадку зі стратегією фірми, концепція національної економічної стратегії забезпечує основу для визначення пріоритетів у залученні та розподіленні ресурсів між різними товарними ринками. Також, як і стратегія фірми, національна економічна стратегія формулюється і реалізується через інститути. Структура та культура цих установ значною мірою визначають, як буде здійснюватися стратегія, а також її потенційну ефективність.

Однак, національні економічні стратегії - це не тільки про економіку. Місія, візія та безпосередність втручання - все це має важливі політичні наслідки. Амбітна стратегія зростання може припускати узгодженість цілей і персоналу, чого важко досягти в демократичному контексті, за винятком, можливо, воєнного часу. Крім того, мобілізація і розподіл ресурсів через інститути пов'язані з базовими питаннями управління. Пряме втручання зазвичай асоціюється з авторитарним урядом, а непряме втручання - з демократичним. Зрозуміло, що між ними існують сильні ідеологічні відмінності. Отож необхідно розуміти, що неможливо обговорювати економічні стратегії без урахування політичних аспектів.

Підсумовуючи, стратегія економічного розвитку - це ретельно і стратегічно збудовані направляючі. Вони допомагають взяти під контроль економічне майбутнє країни, а також об'єднати місцевих жителів з приватним і державним секторами. В довгостроковій перспективі, такі рамки забезпечують шлях, якому слідує країна для подолання різноманітних, часто складних ситуацій, до прикладу: стагнацію, проблеми зі створенням або утриманням робочих місць або ж соціально-культурний занепад.

Розробкою стратегії економічного розвитку керує фахівець з економічного розвитку, він зазвичай переглядається на щорічній основі. Більшість планів повністю переписуються чи частково доповнюються кожні 3-5 років (часто раніше, враховуючи темпи змін і невизначеність в сучасній економіці), щоб забезпечити їх актуальність.

Стратегія економічного розвитку повинна:

- Окреслити економічне бачення, місію та цілі країни

- Дати викладення конкретних дій, які будуть вжиті
- Дати жителям, підприємствам та місцевим органам влади розуміння економічних пріоритетів країни

Якщо ж говорити не про зміст, а про структуру, то стратегія економічного розвитку зазвичай складається з п'яти компонентів:

- Візія
- Місія
- Мета/Цілі
- План послідовності дій
- Визначені конкретні заходи [9].

В об'єднанні ці структурні елементи і складають стратегію економічного розвитку країни.

1.3 Глобалізація та регіональні торговельні відносини: основні принципи та оцінка впливу на економічний розвиток територій

Глобалізація демонструє, що світ стає все більш взаємопов'язаним. Країни сьогодні пов'язані одна з одною більше, ніж будь-коли раніше завдяки сполученням авіаперельотами і морськими перевезеннями, а також завдяки укладенню міжнародних торговельних угод та юридичних договорів. У світі бізнесу глобалізація асоціюється з такими термінами, як аутсорсинг, вільна торгівля і міжнародні ланцюги поставок.

Науковці виносять такі причини виникнення глобалізації:

- Збільшення обсягів та різноманіття товарів та послуг, а також розростання торговельних потоків по більшій частині світу;
- Розвиток транснаціональних корпорацій та нові тенденції на світовому фінансовому ринку;
- Інновації та модернізації у технологічних сферах.

- Прогрес у сфері комунікацій, що призвело до легшого обміну більшими об'ємами інформації, а також культурно-соціальне зближення народів завдяки цьому;
- посилення мобільності населення, спровоковане як розвитком технологій і інноваціями, так і посиленням інформаційно-культурного обміну [10].

Однак, чи глобалізація дає лише позитивний вплив на економічний розвиток територій? Насправді ні. Серед переваг її існування можна виділити:

1. Економічне Зростання

Посилення глобалізації веде до більшого економічного зростання. Є кілька причин, через які можна це стверджувати. По-перше, це доступ до нової робочої сили. Глобалізація дає всім країнам доступ до більш широкого резерву робочої сили. Країни що розвиваються які зіткнулися із проблемою нестачі висококваліфікованих працівників можуть "імпортувати" робочу силу для запуску промисловості, а з іншого боку, більш багаті країни можуть передавати просту роботу на аутсорсинг країнам з нижчою вартістю життя щоб знизити собівартість товарів. Із першого пункту також зрозуміло, що з'являється і доступ до нових робочих місць, що також має позитивний вплив. По-друге, дуже важливим є ширший та швидший доступ до світових ресурсів. Однією з основних причин того, що країни торгують, є отримання доступу до ресурсів яких вони потребують. Без цього транскордонного потоку багато сучасних високотехнологічних гаджетів було б неможливо виробляти. І по-третє, дуже важливою з точки зору економічного зростання є можливість країн «спеціалізуватися», тобто зосередитись саме на своїх економічних перевагах та їх розвитку.

2. Збільшення транскордонних інвестицій

Глобалізація призвела до збільшення транскордонних інвестицій. На макроекономічному рівні стає зрозуміло, що міжнародні інвестиції підвищують добробут обох залучених країн. Сторона, яка є джерелом капіталу отримує більш високу прибутковість закордоном, ніж всередині країни.

Капітал, який отримує друга сторона приходять разом або у формі технологій, інновацій або ж, наприклад, додатково надає доступ до каналів розподілу, які можуть допомогти країні у подальшому розвитку.

Однак, на жаль, існують і негативні аспекти:

1. Посилення конкуренції

Якщо розглядати глобальну вільну торгівлю в цілому, вона вигідна для всієї системи. Однак глобальна конкуренція може поставити в невідповідне становище окремі компанії, організації та їх працівників. Розуміючи це, деякі фірми, цілі галузі та окремі громадяни можуть обрати уряд для проведення протекціоністської політики, спрямованої на захист вітчизняних фірм або працівників від іноземної конкуренції. Протекціонізм часто приймає форму тарифів, квот або нетарифних бар'єрів, таких як, наприклад, вимоги до якості, які ускладнюють для конкуруючої країни або фірми ведення бізнесу в країні. Ці зусилля часто можуть завдати шкоди загальним економічним показникам обох країн.

2. Непропорційне зростання населення

Глобалізація може призвести до непропорційного зростання як між країнами, так і всередині них. Цими наслідками необхідно ретельно управляти з економічної та моральної точок зору.

Всередині країн глобалізація часто призводить до збільшення імміграції. З макроекономічної точки зору імміграція збільшує валовий внутрішній продукт, що може стати економічним благом для приймаючої країни. Однак високий рівень імміграції може призвести до зниження ВВП на душу населення в короткостроковій перспективі, якщо дохід іммігрантів нижче середнього доходу тих, хто вже проживає в країні.

Пісумовуючи, варто зазначити, що це питання є багатограним і різні науковці по-різному до нього ставляться. Прихильники глобалізації вкажуть на різке скорочення бідності, яке відбулося в усьому світі за останні кілька десятиліть, та яке багато економістів частково пояснюють збільшенням торгівлі та інвестицій між країнами. Точно так само вони будуть

стверджувати, що глобалізація дозволила таким продуктам і послугам, як мобільні телефони, літаки та інформаційні технології, набагато швидше поширюватися по всьому світу. З іншого боку, критики глобалізації вкажуть на негативний вплив, який вона мала на галузі промисловості окремих країн, які зіткнулися з посиленням конкуренції з боку міжнародних фірм.

Регіональні торговельні угоди відносяться до договорів, який підписується двома або більше країнами з метою заохочення вільного переміщення товарів і послуг через кордони країн-учасниць. Угода містить як внутрішні правила, яких мають дотримуватись всі члени, так і іноді умови зовнішньоекономічного співробітництва з іншими країнами. Регіональні торговельні угоди також допомагають знизити або усунути такі бар'єри в торгівлі як квоти та тарифи.

Існують різні типи регіональних торгових угод які розрізняються залежно від рівня зобов'язань і домовленостей між країнами-членами.

1. Зони преференційної торгівлі

Угода про преференційну торгівлю вимагає мінімального зниження торгових бар'єрів, тобто країни-члени повністю не усувають бар'єри між собою. Крім того, зони преференційної торгівлі не мають загальних бар'єрів для зовнішньої торгівлі.

2. Зона вільної торгівлі

В угоді про вільну торгівлю усуваються всі торгові бар'єри між учасниками, що означає, що вони можуть вільно торгувати товарами і послугами між собою. Коли справа доходить до роботи не з членами угоди, торгова політика кожного члена як і раніше вступає в силу без обмежень.

3. Митний союз

Країни-члени Митного союзу усувають торгові бар'єри між собою і встановлюють загальні зовнішньоторговельні бар'єри.

4. Спільний ринок

Спільний ринок - це тип торговельної угоди, в якій учасники усувають внутрішні торговельні бар'єри, приймають спільну політику, коли справа

доходить до відносин із іншими країнами, і дозволяють членам вільно переміщати ресурси між собою.

5. Економічний союз

Економічний союз - це торговельна угода, в якій члени усувають торговельні бар'єри між собою, встановлюють загальні зовнішні бар'єри, дозволяють вільний імпорту і експорт ресурсів, проводять комплекс економічних політик і використовують одну валюту.

6. Повна Інтеграція

Повна інтеграція країн-учасниць є кінцевим рівнем торгових угод. Усі повноваження в сферах діяльності (в тому числі і економічної) передаються до наднаціональних органів влади. Єдині правила щодо зовнішньоторговельної діяльності та встановлення єдиного центрального банку.

Регіональні торговельні угоди мають наступні переваги для економічного розвитку:

1. Стимулювання економічного зростання

Країни-члени отримують вигоду від торговельних угод, особливо у формі створення більшої кількості робочих місць, зниження рівня безробіття та розширення ринків. Крім того, оскільки торгові угоди зазвичай супроводжуються інвестиційними гарантіями, інвестори, які хочуть інвестувати в країни, що розвиваються, захищені від політичних ризиків.

2. Збільшення обсягів торгівлі

Підприємства в країнах-членах мають вигідніші умови для торгівлі на нових ринках завдяки привабливим торговим умовам, обумовленим політикою, включеною в Угоди.

3. Якість і різноманітність товарів

Торгові угоди відкривають безліч дверей для бізнесу. Оскільки фірми отримують доступ до нових ринків, конкуренція стає все більш гострою, що змушує підприємства виробляти продукцію більш високої якості. Це також призводить до більшої різноманітності для споживачів. При наявності

широкого асортименту високоякісних продуктів підприємства можуть підвищити задоволеність клієнтів, а, як наслідок, і прибуток.

1.4 Обґрунтування обрання Південної Кореї для подальшого дослідження стратегії розвитку територій країни

Історично, на території Корейського півострову та прилеглих островів знаходилась одна держава – Корея. У 1945 році по закінченню Другої Світової Війни цю територію було розділено на 2 зони впливу. Південна частина територій була під контролем капіталістичної держави – США, а північна частина опинилася під регулюванням соціалістичної країни – СРСР. З економічної точки зору це два абсолютно різних типи управління і побудови держави. В результаті цього виникли дві країни – Південна та Північна Кореї, відповідно з різними шляхами розвитку.

Таким чином Північна Корея обрала вектором розвитку закритість та спробу створення всередині країни повного циклу виробництва товарів. Безумовно, ця країна підтримувала деякі зовнішньо-економічні відносини, однак вони обмежувались країнами соцтабору, в яких в пріоритеті була планова економіка, тобто не найефективніший спосіб управління економікою держави. В результаті чого на даний момент немає достовірних даних про економіку Північної Кореї через те, що з 60-их років минулого століття вони перестали публікувати будь яку економічну статистику. Однак із тієї інформації, що публікують незалежні журналісти, можна зробити висновок, що у Північній Кореї існує суттєва нестача продовольства, яка хоч і не призводить до голоду з 2000-х років, але є показовою. Також в цій країні майже повністю відсутні споживчі блага (вони є лише у номенклатури), закриті кордони та не існує незалежних видань, тобто немає свободи слова.

На відміну від Північної Кореї, Південна Корея обрала шлях відкритості для всього світу та почала рух в напрямку інтеграції в глобальну економіку.

Вона створила сприятливі умови для інвестицій, в результаті чого на її ринки прийшли нові товари та технології з усього світу. Завдяки цьому, з'явилися нові робочі місця, зменшилось безробіття. Рівень життя поступово збільшувався, а разом із ним прибутковість економіки.

На прикладі цих двох країн, що утворились одночасно на одній території, можна впевнитись в необхідності включення міжнародної економічної інтеграції у стратегію економічного розвитку територій. Дослідивши історію півострова Корея та розвиток двох держав що там сформувались, можна взяти за приклад концепцію розвитку економіки Південної Кореї для відновлення сучасної економіки України. Можна провести ряд паралелей між цими двома державами:

- Економіка та інфраструктура Південної Кореї була зруйнована війною. Те саме зараз відбувається і з Україною.
- У Південної Кореї є кордон з мілітаризованою державою, Північна Корея, яка має зовсім іншу ідеологією та веде агресивну політику по відношенню до сусіда. Така ж ситуація складається і з Україною, по відношенню до якої Росія веде повномасштабну озброєну і економічну війну.
- У період війни та у післявоєнні часи Південну Корею підтримували всі прогресивні країни світу. Зараз Україну підтримують всі європейські країни, США, Канада, Австралія, Японія та інші, які є ключовими учасниками глобальної економіки.

Завдяки всебічній допомозі, Південна Корея досягла лідируючих позицій в світовій економіці. Україна зараз проходить той самий шлях з дуже схожими умовами. Саме тому є доцільність більш глибоко економічно проаналізувати розвиток цієї держави для використання вже існуючого досвіду в рамках відновлення і розвитку української економіки та державності.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи розділ 1, варто акцентувати, що економічний розвиток це необхідний показник, що допомагає оцінити прогрес і якість життя в країнах. Для досягнення його високого рівня країні необхідно побудувати сучасну та оптимальну стратегію економічного розвитку. Стратегія економічного розвитку - це ретельно побудований структурований план, що допомагає взяти під контроль економічне майбутнє країни.

Сьогодні, в умовах глобалізації коли всі країни між собою взаємопов'язані, тому у будь який план розвитку мають бути включені міжнародні торговельні відносини. Яскравим прикладом для наслідування успішного економічного розвитку та інтеграції у світову економіку може стати Південна Корея. Це країна із насиченим трагічними подіями минулим, що пройшла унікальний, однак дещо схожий на український шлях. Проаналізувавши його та взявши до уваги вектори на які орієнтувався уряд можна винести необхідний та безцінний досвід для України.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ УГОДИ НА РОЗВИТОК ЇЇ ТЕРИТОРІЙ

2.1 Аналіз стратегії економічного розвитку Південної Кореї.

Південна Корея є однією з найбільш шанованих країн у світі, коли мова заходить про стійке зростання і економічний розвиток. У кожному з останніх п'яти десятиліть середньорічні темпи зростання перевищували 5%, і зараз економіка країни з високим рівнем доходу, що заснована на інноваціях, налічує трохи менше 49 мільйонів чоловік із загальним ВВП, що перевищує 1 трильйон доларів, і доходом на душу населення більше 20 000 доларів.

Нижче наведено таблицю із даними по ВВП, ВВП на душу населення та темпам зростання ВВП у % Південної Кореї у період 2010-2020 рр за даними The World Bank [11].

Табл.2.1

ВВП, ВВП на душу населення та темпи зростання ВВП у % Південної
Кореї у період 2010-2020 р.р.

Рік	ВВП (у трлн. дол.)	ВВП на душу населення (тис. дол.)	Річні темпи зростання ВВП (у %)
2010	1,144	23,087	6,8
2011	1,253	25,096	3,7
2012	1,278	25,466	2,4
2013	1,371	27,182	3,2
2014	1,484	29,249	3,2
2015	1,466	28,732	2,8
2016	1,5	29,288	2,9

2017	1,624	31,616	3,2
2018	1,725	33,422	2,9
2019	1,647	31,846	2,2
2020	1,631	31,489	-0,9

Джерело: The World Bank

The Bank of Korea зазначив, що станом на 2021 рік зростання ВВП Південної Кореї досягло свого одинадцятирічного максимуму, а саме зростання відбулося на 4% [12].

Економіка Південної Кореї сильно постраждала від кризи азійських фінансових ринків кінця 1990-х років, але згодом це призвело до широкомасштабних економічних реформ з метою зробити країну більш стійкою до регіональних і глобальних економічних потрясінь.

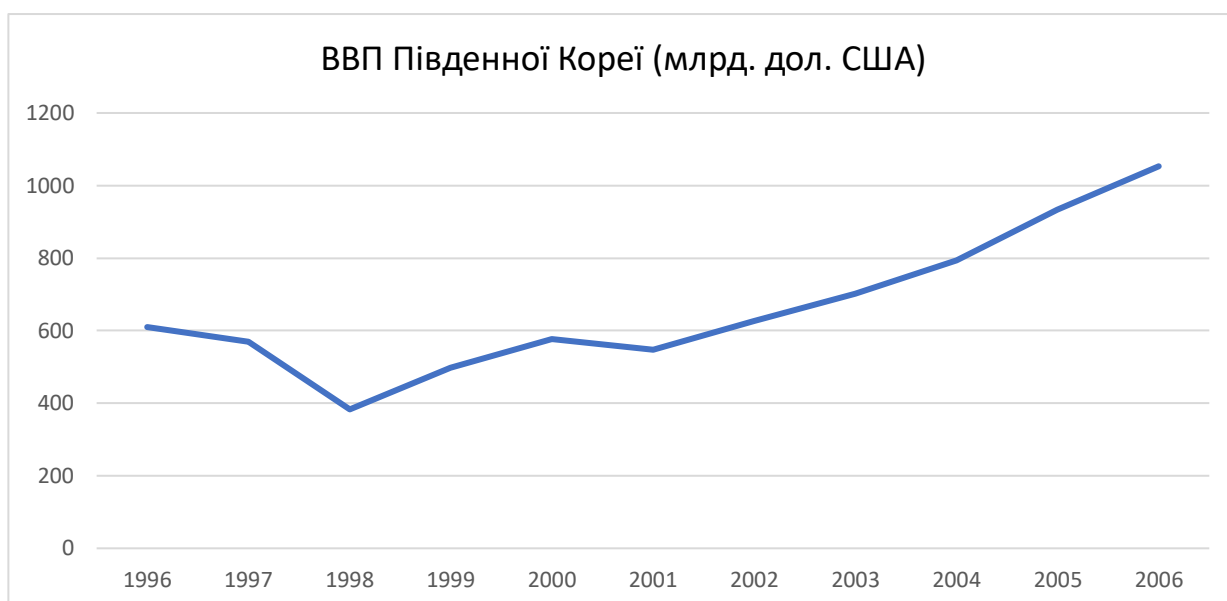

Рис.2.1 ВВП Південної Кореї (млрд. дол. США) за період 1996-2006 рр.

Джерело : The World Bank

Далі декілька важливих пунктів які варто приймати до уваги при аналізі економіки цієї країни:

- Відновлення було сильним у 2010 році (див. табл.2.1), хоча з тих пір воно сповільнилося – в середньому трохи більше 3%. Варто розуміти, що природні темпи зростання в країнах з високим рівнем доходу мають тенденцію до уповільнення - це пов'язано із тим, що стає все важче підтримувати високі процентні темпи зростання.
- Як рівень інфляції (2,5% станом на 2021 рік), так і безробіття (3,7% станом на 2021 рік) залишаються низькими.
- Ключовим завданням в області розвитку для країн із середнім рівнем доходу є досягнення процесу переходу експорту від продуктів з більш низькою доданою вартістю до складніших товарів і послуг, які мають вищі ціни на ринках розвинених країн. Південна Корея успішно здійснила цей перехід, до прикладу, Samsung є основним конкурентом Apple Inc.
- Географічно Південна Корея займає південну частину корейського півострова, омивається Жовтим морем, Японським морем і Каспійською протокою, а також має горний рельєф.

У післявоєнний час країна не мала достатньо виробничих потужностей, сучасних технологій, відчувалась нестача висококваліфікованих кадрів, а для економічного розвитку потрібен був капітал. Для того, щоб залучити іноземний капітал в економіку та забезпечити країну інноваціями було вирішено створити та розвивати так звані «вільні економічні зони» (ВЕЗ). На території вільних економічних зон іноземним інвесторам було запропоновано податкові преференції, а саме: зниження на 50% податку на прибуток, зменшення корпоративного податку та відсутність мита [13].

Мета створення вільних економічних зон полягала у підтримці національної економіки за рахунок залучення іноземних інвестицій та у нарощуванні об'ємів виробництва експортних товарів. Також уряд планував розширити технологічні потужності підприємств та створити нові робочі місця.

На даний момент у Південній Кореї існує 8 вільних економічних зон:

- Вільна економічна зона Ічіхон. Основною діяльністю зони виступають сфери ІТ, міжнародного бізнесу, туризму та відпочинку. Також ця територія вважається важливим логістичним центром [14];
- Вільна економічна зона Пусан була побудована для забезпечення легшої морської логістики та суднобудування [15];
- Вільна економічна зона Гван'ян також як і вільна економічна зона Пусан забезпечує морську логістику та виготовлення різного роду матеріалів [16];
- Вільна економічна зона Жовтого моря спеціалізується на логістиці та виробництві (автомобільні запчастини) [17];
- Вільна економічна зона Гунсан має індустріальну зону (автомобілебудування, суднобудування), зону агропромисловості, зону для міжнародного бізнесу та, безумовно, зону що спеціалізується на міжнародному туризмі [18];
- Вільна економічна зона Тегу концентрується на сфері освіти, медицини, та на виготовленні механізмів та деталей для автомобілей [19];
- Вільна економічна зона Чунг Бук має доступ до метрополітену Сеулу та до аеропорту Чонжу, тому вона є ще одним логістичним центром та осередком туризму завдяки вигідному розташуванню [20];
- Вільна економічна зона Східного узбережжя також має важливі логістичні функції, вона зв'язує Корею із Японією, Китаєм та Росією. Також, завдяки приморському розташуванню стає основою міжнародного туризму [21].

Розташування всіх вільних економічних зон на карті Південної Кореї наведено у додатку А. Станом на 2022 рік прямі іноземні інвестиції у Корейські вільні економічні зони з 2003 року перевищили відмітку у 20 млрд. дол. США. У 2021 році найбільшу частку склали інвестиції з ЄС - 530 млн. дол. США або 40,8% від загального обсягу щорічних прямих іноземних інвестицій (1,31 мільярда доларів). На територію вільної економічної зони Ічіхон припала найбільша частина інвестицій з ЄС. Наступним за величиною

інвестицій став Китай, чії інвестиції склали 410 млн. дол. США або 31,6%, третьою стала Північна Америка з 140 млн. дол. США із 10,6% [22].

Корейський уряд доклав чимало зусиль, щоб створити найбільш оптимальне ділове середовище для компаній, розташованих у вільних економічних зонах. Їх розвиток зараз також обумовлений великою кількістю регіональних торговельних угод. Лу Сянью, генеральний директор китайського підприємства HAM Global, коментує, що хоч це і правда, що заробітна плата та виробничі витрати в Китаї нижчі, але вражаюча кількість угод про вільну торгівлю в Кореї стала основою для його рішення перенести свою діяльність в GFEZ (вільна економічна зона Гван'ян). «У Китаї не так багато угод про вільну торгівлю, - пояснює він, - тому експортувати мою продукцію в інші країни тут простіше» [23]. Доступність Кореї до більш ніж 50 країн з населенням більше 1 мільйона чоловік робить велику мережу ЗВТ в країні ще більш привабливою. Для пана Лу в Кореї Китай знаходиться поруч, але так само для нього тепер близькі і Філіппіни з Індонезією - його цільові ринки.

У сучасних умовах Південна Корея аргументує необхідність наявності регіональних торговельних угод у економічній стратегії ще й тим, що саме завдяки ним виникає можливість підвищити віддачу від економічної кооперації із країнами-партнерами та посилити свої позиції у конкурентній боротьбі із китайськими та Японськими виробниками на ринках третіх країн.

Корейська стратегія передбачала укладення двосторонніх угод із США, ЕС та Китаєм які могли б забезпечити не тільки високий попит на корейські товари та послуги, але й доступ до нових технологій. Також Південна Корея планувала укладати угоди і з партнерами в інших регіонах для ширшого доступу до їх ринків та підвищення рівня глобалізації економіки [24].

Вибір на користь регіональних торговельних угод у Південній Кореї викликав багато суперечок. Багато представників політичної еліти були проти подальшої лібералізації економіки, побоюючись, що це може завдати шкоди деяким секторам економіки, в першу чергу аграрному сектору [24]. Проте, хоч

інтеграція Південної Кореї в світову економіку як і раніше залишається низькою з точки зору проникнення імпорту, частки іноземних робітників і обсягу припливу прямих іноземних інвестицій, Південна Корея зробила кроки до розширення своєї відкритості за допомогою угод про вільну торгівлю.

Станом на 2021 рік Південна Корея має 17 регіональних торгівельних угод із різними частинами світу (Європа, США, Китай, Австралія та ін.). Уряд країни досить відповідально ставиться до підбору торгівельних партнерів безумовно зважаючи на ступінь економічного розвитку країни. Однак автори статті «What Explains South Korean Interest in FTA Partners?: An Empirical Analysis» [25] помітили ще одну цікаву залежність. Так як Південна Корея має сильну конкуренцію із Японією та Китаєм, уряд досліджуваної нами країни більш імовірно обере (шанси вищі приблизно в 2 рази) у торгівельні партнері ту країну, що вже має угоди із вищезазначеними країнами. Також досить суттєвим є ступінь демократії у країні кандидатура якої розглядається для утворення торгівельно-економічних зв'язків [25].

Дослідження Седжонського університету у 2010 році демонструють, що вплив угоди про вільну торгівлю між ЄС і Кореєю на ВВП є позитивним як для ЄС (0,08%), так і для Кореї (до 0,84%). Зростання добробуту також є позитивним і значним, особливо для Кореї (до 1,12%).

Що стосується торгівлі, то і у ЄС, і у Кореї наявний позитивний вплив на експорт та імпорт. Двостороння торгівля ЄС з Кореєю істотно збільшилась (до 82,6%) [26].

2.2 Аналіз регіональної торговельної угоди між державами-членами

Європейської асоціації вільної торгівлі (Швейцарія, Норвегія, Ісландія) та Південної Кореї.

Угода про вільну торгівлю між державами-членами європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) - Ісландією, Норвегією, Ліхтенштейном, Швейцарією і Республікою Корея набула чинності 1 вересня 2006 року

За розрахунками корейської сторони, ця угода збільшила б експорт європейської асоціації вільної торгівлі приблизно на 715 мільйонів доларів США, причому найбільш значне зростання торгівлі очікується в наступних секторах:

- Машини і механічні прилади, сталь і металопродукція
- Хімічна продукція
- Риба і морська продукція.

Аналогічним чином, корейський експорт збільшиться на 666 мільйонів доларів, особливо в:

- Автомобілебудуванні
- Кораблях і човнах
- Електронній техніці
- Текстильній та швейній промисловості.

Таким чином, збільшення виробництва очікувалось на території вільної економічної зони Жовтого Моря (автомобільні запчастини), вільної економічної зони Пусан (суднобудування), вільної економічної зони Гунсан (автомобілебудування та суднобудування), вільної економічної зони Тегу (автомобільні запчастини) та вільної економічної зони Гван'ян (різного роду матеріали, у тому числі і текстиль) адже саме вони спеціалізуються на виробленні товарів зазначених категорій. У 2005 році загальний товарообіг (імпорт і експорт) між двома сторонами склав 3,05 мільярда доларів США, що на 11% більше в порівнянні з 2004 роком в номінальному вартісному вираженні.

У 2005 році корейський експорт товарів до країн європейської асоціації вільної торгівлі збільшився. Протягом цього року вартість імпорту країн

європейської асоціації вільної торгівлі з Кореї склала 1,2 мільярда доларів США, що на 27% більше (у номінальному вираженні) порівняно з 2004 роком.

Основні галузі:

- електричні машини
- транспортні засоби
- машини і механічні прилади
- кораблі і човни

Отже, товари із вільної економічної зони Жовтого Моря, вільної економічної зони Пусан, вільної економічної зони Гунсан та вільної економічної зони Тегу становили 80% імпорту європейської асоціації вільної торгівлі з Кореї.

Експорт країн європейської асоціації вільної торгівлі до Кореї в 2005 році склав 1,8 млрд доларів США, що на 2% більше в номінальному вартісному вираженні в порівнянні з 2004 роком.

Провідними експортними секторами країн європейської асоціації вільної торгівлі були:

- машини і механічні прилади
- мінеральне паливо
- оптичні та медичні інструменти
- фармацевтична продукція

На частку яких припадало понад 65% їх експорту в Корею.

Переговори про вільну торгівлю були розпочаті міністрами країн європейської асоціації вільної торгівлі і Кореї в грудні 2004 року, а угода була підписана в грудні 2005 року. Вона охоплює всі основні сфери торговельних відносин, включаючи торгівлю товарами та послугами, державні закупівлі, конкуренцію та інтелектуальну власність. Держави європейської асоціації вільної торгівлі і Корея також уклали двосторонні угоди щодо основних сільськогосподарських продуктів, а Корея уклала угоду про інвестиції з Ісландією, Ліхтенштейном і Швейцарією. Для контролю за належним

функціонуванням регіональної торгівельної угоди був створений «Об'єднаний комітет».

Для аналізу цієї торгівельної угоди було вирішено використовувати дані за 2015-2019 роки. Було створено масив із статистичними даними експорту та імпорту товарів на рівні 3-цифрової Міжнародної Стандартної торгової класифікації SITC, що представлена в електронній базі даних UN Comtrade Database [27]. У таблицях було відображено обсяги експорту та імпорту Кореї до/з країн регіональної торгівельної угоди у доларах США за 2019 р. та знайдено їх питому вагу у відсотках до загального обсягу експорту та імпорту до/з Кореї в межах регіональної торгівельної угоди. Далі за даними по сукупному експорту та імпорту в/зі світ(у) побудовано таблиці і створено сукупні та окремі графіки в динаміці по кожній країні-учасниці регіональної торгівельної угоди. Для більш глибокого аналізу було обрано статистичні дані двосторонньої торгівлі окремо для кожної з трьох пар країн угоди за усіма групами товарів експорту та імпорту (понад 200 тризначних кодів товарних груп).

Наступним кроком у дослідженні став аналіз індексу Грубеля-Ллойда. Він демонструє наявність внутрішньосекторної торгівлі країн в межах регіональної торгівельної угоди. Значення індексів обчислювались за формулою:

$$GL_i = \frac{(EX_i + IM_i) - |EX_i - IM_i|}{(EX_i + IM_i)} = 1 - \frac{|EX_i - IM_i|}{EX_i + IM_i};$$

при чому:

$$0 \leq GL_i \leq 1$$

де:

EX_i — дані по експорту країни-учасниці регіональної торгівельної угоди,

IM_i — дані по імпорту країни-учасниці регіональної торгівельної угоди.

Розрахунки індексів Грубеля-Ллойда проводились у Excel-файлі та відображені у додатку Б. Після аналізу індексу Грубеля-Ллойда було вирішено дослідити індекс виявленої порівняльної переваги (Revealed comparative advantage-index – RCA-index) щоб встановити, в торгівлі якими товарами країна має порівняно кращі позиції в межах своєї торгової товарної структури. Індекс RCA було обчислено для кожного сектору товарів що імпортується чи експортується країнами в межах регіональної торгівельної угоди за наступною формулою:

$$RCA = \frac{1000}{(X_i + M_i)} * \left[(X_{ij} - M_{ij}) - (X_i - M_i) * \frac{(X_{ij} + M_{ij})}{(X_i + M_i)} \right]$$

де:

X_i — загальний експорт країни i до групи інших країн, взятих для аналізу.

M_i — загальний імпорт країни i до групи інших країн, взятих для аналізу.

X_{ij} — експорт товарів сектору j країни i до групи інших країн, взятих для аналізу.

M_{ij} — імпорт товарів сектору j країни i з групи інших країн, взятих для аналізу.

Розрахунки RCA проводились у Excel-файлі та відображені у додатку В. Останнім кроком у дослідженні став відбір по кожній парі країн 40 секторів товарів що мають найбільший RCA та їх аналіз.

Висновки до розділу 2

У розділі 2 було оглянуто загальний стан економіки Південної Кореї, ступінь її інтеграції у світову економіку та стратегія її розвитку в умовах сучасності. Із зазначеного вище стає зрозуміло, що Південна Корея обирає

курс на посилення торгівельних зв'язків із ретельно відібраними країнами задля подальшого економічного розвитку. Територіальна віддаленість не відіграє значну роль при виборі партнера, однак при підписанні угоди особлива увага приділяється рівню демократії країн та вже існуючим домовленостям із іншими країнами (особливо із Японією та Китаєм).

Для аналізу було обрано угоду Кореї із Швейцарією, Норвегією та Ісландією та створено масив із даними за 2015-2019 роки. За допомогою використання RCA та індексу Грубеля – Ллойда малось на меті дослідити структуру регіональної торгівельної угоди та оцінити її вплив на розвиток економіки територій Південної Кореї.

РОЗДІЛ 3. ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕВАГ ТА НЕДОЛІКІВ ПОГЛИБЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

3.1 Опис та графічне відображення результатів дослідження

Статистичні дані демонструють, що в межах регіональної торгівельної угоди у 2019 році Корея найбільше експортує у Норвегію(72%) (табл.3.1), а імпортує зі Швейцарії(69,05%) (табл.3.2). Найменше Корея взаємодіє із Ісландією.

Табл 3.1

Обсяги експорту з Кореї у країни регіональної торгівельної угоди та їх
питома вага в межах угоди

Період	Експорт/ Іморт	Досліджувана країна	Партнер	Обсяг у дол. США	Питома вага %
2019	Експорт	Корея	Ісландія	98414650	3,93
2019	Експорт	Корея	Норвегія	1801975747	72,00
2019	Експорт	Корея	Швейцарія	602331034	24,07
			Загальний обсяг експорту Кореї в регіональній торгівельній угоді	2 502 721 431	

Джерело: власна розробка автора за даними UN Comtrade Database

Табл 3.2

Обсяги імпорту в Корею з країн регіональної торгівельної угоди та їх
питома вага в межах угоди

Період	Експорт/ Іморт	Досліджувана країна	Партнер	Обсяг у дол. США	Питома вага %
2019	Іморт	Корея	Ісландія	17189172	0,40
2019	Іморт	Корея	Норвегія	1325356645	30,55
2019	Іморт	Корея	Швейцарія	2995328332	69,05
			Загальний обсяг імпорту Кореї в регіональній торгівельній угоді	4 337 874 149	

Джерело: власна розробка автора за даними UN Comtrade Database

Розглядаючи дані щодо експорту та імпорту в/зі світу, то всі значення близькі до 0, що демонструє нам відсутність економічної залежності країн.

Розглядаючи динаміку експорту та імпорту по країнах можемо дійти висновку, що більше всього експортує Корея, а менше всього Ісландія. Норвегія, Ісландія та Швейцарія мають більш менш схожі показники із року в рік, у той час як показники Кореї мали значний підйом в період 2016-2018 років, та з 2018 пішли на спад (рис. 3.1,3.2).

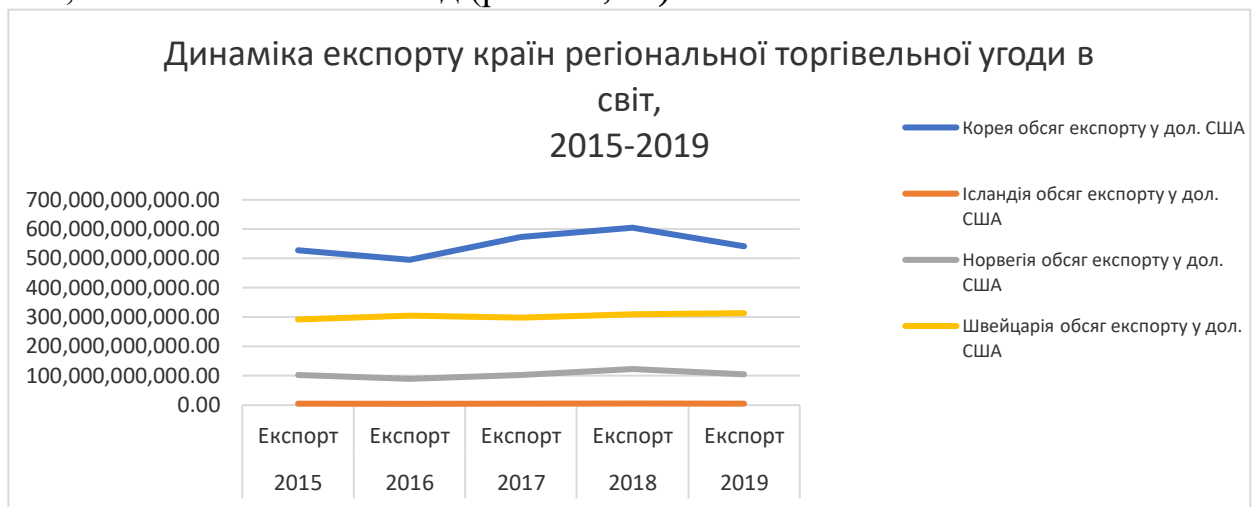

Рис 3.1. Динаміка експорту країн регіональної торгівельної угоди в світ, 2015-2019 рр.

Джерело: власна розробка автора за даними UN Comtrade Database

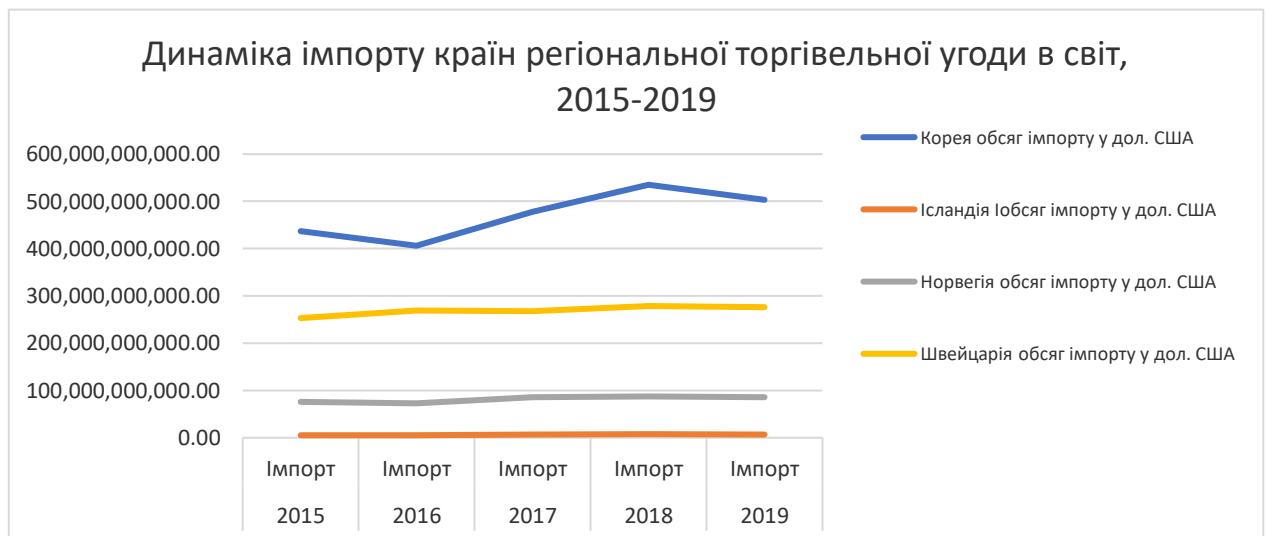

Рис 3.2. Динаміка імпорту країн регіональної торгівельної угоди в світ, 2015-2019 рр.

Джерело: власна розробка автора за даними UN Comtrade Database

Щодо імпорту – більше всього імпортує Корея, а менше всього Ісландія. Ситуація із підйомами та спадами показників та ж сама, що із експортом – тільки показники Кореї мали значний підйом в період 2016-2018 років, а з 2018 – спад (див. рис 3.2.).

Зниження показників в економіці Кореї можуть бути пов'язані із серією протестів та послідовним імпічментом президента Пак Кин Хе в жовтні—грудні 2016 року. Стрибок у 2016 році може бути пов'язаним із визнанням у глобальному індексі інновацій компанії Bloomberg економіку Північної Кореї найбільш інноваційною економікою в світі [28]. Вона випередила Німеччину, Швецію, Японію і Швейцарію, що, безумовно, позитивно сприяло на її розвиток та укріплення положення країни в світі.

Розглядаючи рис. 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 можна зробити висновки, що Корея, Норвегія та Швейцарія – це експортоорієнтовні країни, у той час як Ісландія – імпортоорієнтовна в межах регіональної торгівельної угоди, так як у неї обсяги імпорту перевищують обсяги експорту.

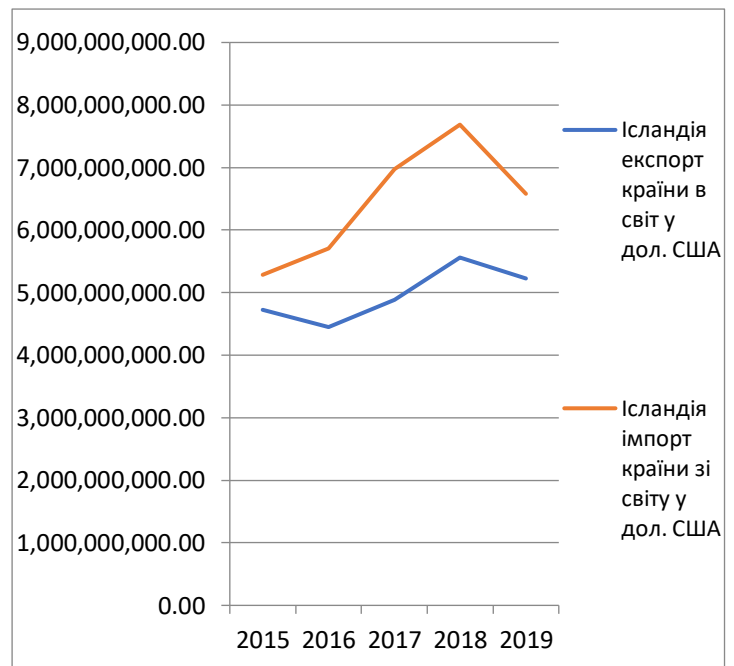
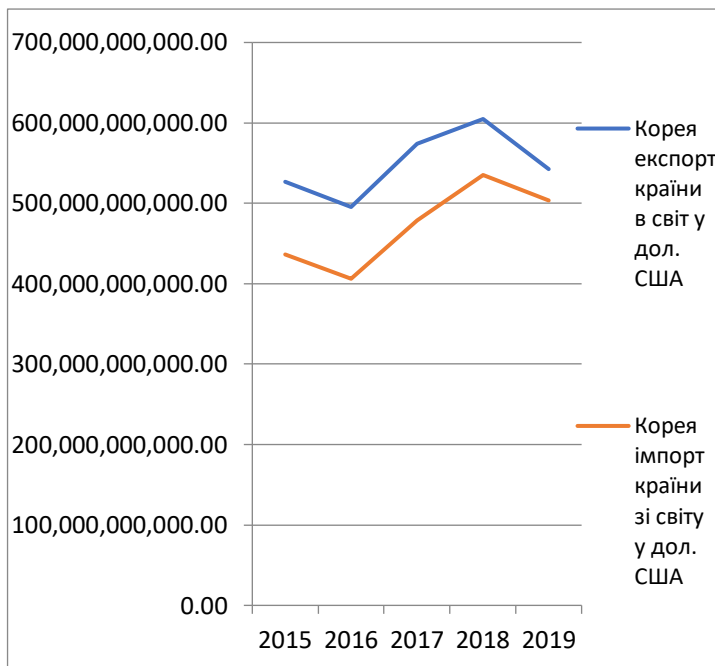

Рис 3.3. Обсяги експорту та імпорту
Північної Кореї 2015-2019 рр.

Джерело: власна розробка автора за даними
UN Comtrade Database

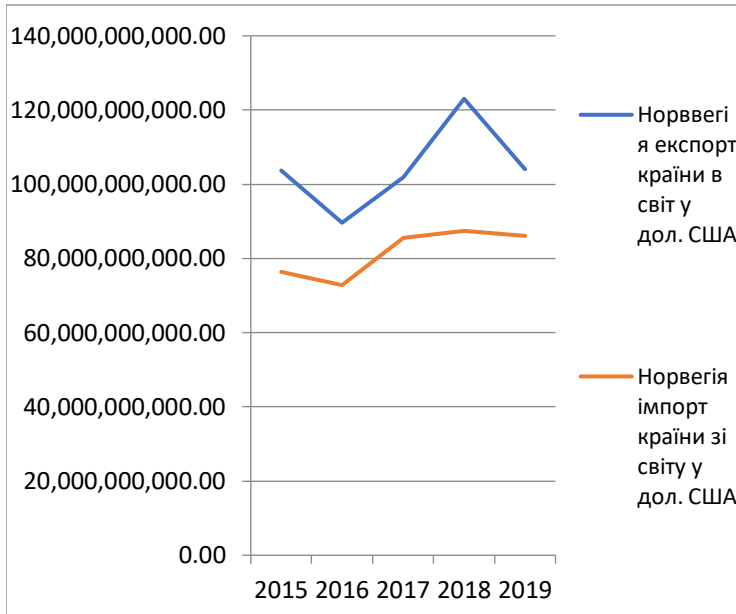

Рис 3.4. Обсяги експорту та імпорту
Ісландії 2015-2019 рр.

Джерело: власна розробка автора за
даними UN Comtrade Database

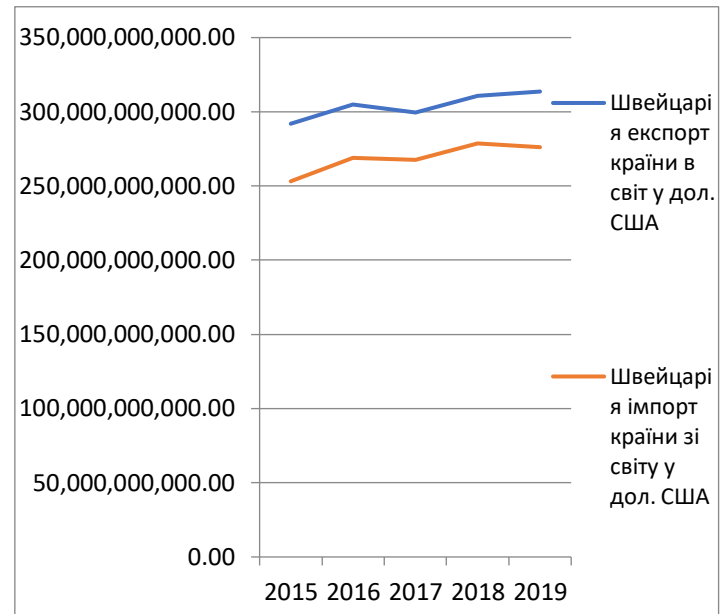

Рис 3.5. Обсяги експорту та імпорту Норвегії
2015-2019 рр.

Джерело: власна розробка автора за даними
UN Comtrade Database

Рис 3.6. Обсяги експорту та імпорту
Швейцарії 2015-2019 рр.

Джерело: власна розробка автора за
даними UN Comtrade Database

Для більш розгорнутого порівняння було розглянуто категорії товарів за експортом та імпортом по досліджуваних країнах.

Таким чином:

- Із Кореї до Норвегії найбільше експортуються човни, авто, зброя
- Із Кореї до Ісландії найбільше експортуються човни, авто, спеції
- Із Кореї до Швейцарії найбільше експортуються авто, фармацевтика, пластмасові вироби

- Із Норвегії до Кореї найбільше імпортується свіжа риба, вузькоспеціалізовані та вимірювальні прилади
- Із Ісландії до Кореї найбільше імпортується риба (морожена та консервована) та неелектричні машини
- Із Швейцарії до Кореї найбільше імпортуються годинники, фармацевтика, ліки (ветеринарні також)

Виходячи із отриманих результатів по експорту можна зробити висновок, що в межах цієї регіональної торгівельної угоди найбільше використовуються товари із вільної економічної зони Пусан (суднобудування), вільної економічної зони Гван'ян (виготовлення різного роду матеріалів, у тому числі і пластмасові вироби), вільної економічної зони Гунсан (автомобілебудування, суднобудування), та вільної економічної зони Тегу (фармацевтика). Всі ці вільні економічні зони знаходяться на півночі країни та мають вихід до моря, що спрощує логістику. При гармонійному розвитку цього району можливе збільшення експорту, нарощування подальших торгівельних зв'язків та більш глибока інтеграція.

Шукаючи спільне по категоріям експорту та імпорту Кореї із країнами регіональної торгівельної угоди було визначено багато співпадінь (особливо із Швейцарією), що свідчить про поглиблений рівень економічної інтеграції та наявність внутрішньосекторної торгівлі, а саме торгівлі за умов монополістичної конкуренції з диференційованою продукцією.

Менше співпадінь виявилось по Ісландії, а саме по свіжій рибі, крохмалю/муці, насосах та по передаточних валах, що свідчить про набагато нижчий рівень інтеграції та міжсекторну торгівлю.

Наступним кроком у дослідженні став аналіз індексу внутрішньосекторної торгівлі (індекс Грубеля-Ллойда), що показує наявність внутрішньосекторної торгівлі в парах країн (див. табл. 3.3.) та аналіз конкурентної переваги (RCA).

Табл. 3.3

Отримані в ході дослідження значення індексу Грубеля-Ллойда

Країна у парі з Кореєю	Норвегія	Ісландія	Швейцарія
Значення індексу Грубеля-Ллойда	0,33805	0,275710	0,844295

Джерело: власна розробка автора

Пара Корея-Швейцарія показує значення в 0,844 що свідчить про те, що ці дві країни мають високий ступінь інтеграції та підтримують внутрішньосекторні торговельні потоки. Щодо пар Корея-Норвегія та Корея-Ісландія - цей індекс дорівнює 0,338 та 0,276 відповідно, що свідчить про значно нижчий рівень міжсекторної торгівлі, а торгівля характеризується скоріше за принципом конкурентної переваги.

Було відібрано топ 40 категорій товарів за найбільшим та найменшим RCA. Найбільші це ті, що країна може експортувати, а товари із найменшим індексом потребують імпорту. На першому місці по експорту з Кореї до Норвегії, Ісландії та Швейцарії – катери та машини, що ще раз підкреслює необхідність продовження розвитку територій вільної економічної зони Пусан та вільної економічної зони Гунсан які і спеціалізуються на виробництві цих категорій товарів.

Розглядаючи товари експорту та імпорту можна зазначити, що експортують країни в основному капіталоемні групи товарів, а імпортують ресурсні, що свідчить про те, що всі досліджувані країни є розвиненими.

3.2 SWOT-аналіз перспектив впливу регіональної торгівельної угоди на подальший економічний розвиток територій країн-учасниць на основі проведених досліджень

SWOT-аналіз (сильні і слабкі сторони, можливості і загрози) - це метод, який використовується для оцінки внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на досліджуваний об'єкт, його поточний і майбутній потенціал та використовується задля розробки стратегічного планування.

<u>Strength</u>	<u>Opportunities</u>
• Розвиток торгівлі між Кореєю та країнами Європейської асоціації вільної торгівлі • Спільний економічний розвиток всіх країн-учасниць • Пільгова або повністю відсутня тарифікація на деяку продукцію • Інвестиційні вкладення та розвиток за цей рахунок • MFN (most favored nation), тобто за режиму найбільшого сприяння всі країни договору отримують не менш вигідні умови торгівлі ніж для майбутніх партнерів, що позитивно впливає на їх економіку • Дуже висока інтеграція між Кореєю та Швейцарією та досить високий між Кореєю та Норвегією • Вільних рух капіталу • Розвиток вільної економічної зони Пусан і вільної економічної зони Гунсан та високий попит на товари їх спеціалізації	• Обмін досвідом економічного зростання • Прорив у наукоємних областях завдяки інвестиціям • Розвиток відносин Кореї із Ісландією • Поглиблення економічної інтеграції • Розвиток вільної економічної зони, що задіяні не так сильно та нарощування торгівлі за це рахунок
<u>Weaknesses</u>	<u>Threats</u>
• Існування тарифів на деякі види товарів та послуг • Низький рівень участі Ісландії в імпорті від Кореї – низька економічна інтеграція між країнами • Географічна віддаленість Швейцарії, Норвегії, Ісландії та Південної Кореї, що підвищує вартість логістичних послуг та в цілому ускладнює логістику	• Застій або відкат у розвитку відносин між країнами учасницями через недостатню взаємодію (Корея - Ісландія)

Рис. 3.7. SWOT-аналіз регіональної торгівельної угоди між Кореєю та країнами Європейської асоціації вільної торгівлі

Джерело: власна розробка автора

В даному кейсі використання SWOT-аналізу допоможе розробити реалістичний, заснований на фактах і конкретних даних погляд на сильні і слабкі сторони подальшого посилення участі Кореї у регіональній торгівельній угоді.

Таким чином, зробивши SWOT-аналіз, робимо висновок, про позитивний вплив регіональної торгівельної угоди на економічний розвиток територій країн-учасниць. Завдяки подальшій співпраці може бути зменшено або усунуто тарифікацію на всю продукцію та послуги, що призведе до збільшення виробництва, залучення інвестицій, створення нових робочих місць і в кінцевому результаті підвищення доходів населення, а як наслідок і економічного розвитку територій Південної Кореї. У парах Корея-Швейцарія та Корея-Норвегія є стабільний та динамічний рух до більш продуктивних економічних взаємовідносин. Безумовно, є загроза послаблення економічної інтеграції через недостатню взаємодію у парі Корея-Ісландія, однак при розвитку окремих вільних економічних зон, що спеціалізуються на цікавих Ісландії категоріях товарів виникає все більше нових можливостей та напрямків для подальшої співпраці.

3.3 Пропозиції щодо збільшення продуктивності стратегії економічного розвитку територій України з урахуванням результатів дослідження

Пропозиції щодо збільшення продуктивності стратегії економічного розвитку територій мають свої особливості у випадку України в зв'язку із географічним та політичним становищем. Територіально Україна є частиною Європи, але зараз вона недостатньо інтегрована в європейську економічну систему. На даний момент в країні введено військовий стан, який також має свій вплив на економіку та розвиток економічних відносин.

На прикладі післявоєнної відбудови Південної Кореї можна виділити такі пункти, що можуть бути застосовані для України:

1. Взяти під контроль взаємодію держави із олігархатом на рівні корейських чеболей.

Південнокорейські чеболи виникли у пілявоєнні часи. Чеболи – це групи великих бізнес-структур, промислових конгломератів, що складаються з різних філій, та які дуже важливі для економічної структури країни. Однак, вони належать, контролюються та / або управляються однією і тією ж сім'єю, що має схожість із українськими олігархатом.

На відміну від олігархів, чеболи мають тісну, і, що головне, взаємовигідну співпрацю з державою. Державні органи здійснюють розрахунки і стратегії, встановлюють певні квоти, які залишають досить великий простір для вільного зростання приватних підприємств. Позитивним впливом також можна зазначити те, що основна частина інвестицій в сектор дослідження і розробок в Південній Кореї надходять саме з чеболей. Зараз, їх називають однією з причин «економічного дива» Кореї.

Що до України мається на увазі саме взаємовигідна співпраця, а не забезпечення додаткової можливості олігархату форсувати свої інтереси. Словами Євгена Пенцака, професора та керівника програми MBAF kmbs: «Економіка не повинна знаходитись на службі ні приватних індивідуальних інтересів, ні на службі у тих, хто хотів би використати державу для нав'язування власних інтересів іншим» [29].

2. Переглянути законодавство на основі досвіду Південної Кореї.

У свій час Південна Корея внесла необхідні на той час правки у своє законодавство, що дозволило залучити велику кількість інвестицій та зробило можливим транснаціональним корпораціям розширюватись на корейські ринки. Український уряд станом на 2022 рік вже працює над цим, однак необхідно забезпечити істотні зміни, що допоможуть іноземному підприємцю вести безпечно свій бізнес в Україні та підвищувати ділову активність країни.

Зокрема необхідно завершити судову реформу. Розмови про цю реформу мають місце вже не перший рік, адже вона насправді є необхідною. На даний момент верховенство закону є одним із пунктів, на яких ЄС акцентує увагу кожного разу, коли мова заходить про вступ України в альянс. Також, ця реформа допоможе боротись із корупцією, яка є суттєво стримуючим фактором для іноземних підприємців при розгляді можливості вести бізнес на території України. Ще одним із кроків до досягнення високої привабливості України для інвесторів може стати заснування контролюючого відділу, законів для регулювання діяльності і фактичне створення на території держави вільних економічних зон з огляду на територіальні, логістичні та кліматичні чинники.

3. Переглянути економічне зонування з огляду на кліматичні та географічні аспекти територій.

У Південній Кореї серед причин створення вільних економічних зон виділяють: підвищення інвестиційної привабливості країни та її територій, підвищення національної конкурентоспроможності та пошук шляхів до збалансованого розвитку територій регіонів. При виборі області для створення на її території вільної економічної зони в Україні мають бути враховані такі фактори: можливість приваблення іноземних інвестицій, конкретизований майбутній позитивний вплив на збалансований та комплексний розвиток територій області, а також розвинена інфраструктура (наявність аеропортів, залізничних та автомобільних сполучень, наявність логістичних центрів, митниць та складів для створення зручних логістичних ланцюгів в тому числі і для мультимодальних перевезень).

Україна це країна із вираженою домінуючою столицею, тож Київ та території поруч підходять якнайкраще для створення вільної економічної зони. Ця локація поруч має розвинену логістичну інфраструктуру, а у

рейтингу найбільш комфортних міст для ІТ-спеціалістів онлайн-газети «The Village» столиця посідає 1 місце у графі «Доходи та кар'єра в ІТ», «Розвиток ІТ спільноти» та «Транспортне сполучення з іншими містами» [30].

Також вимогам відповідає місто Львів та території поруч. Львів є культурною столицею України та має багату історію завдяки чому він може одним із найбільших центрів міжнародного туризму, також місто посідає 2 місця у категоріях рейтингу зазначеного вище та географічно має вигідне розташування поряд із ЄС.

Одеса та її території поруч виступають третіми із запропонованих. Окрім наявного залізничного, авіа та авто сполучення є і порт, що додає варіант найдешевшого, морського, шляху транспортування товарів. Також завдяки виходу до моря та розвиненому туристичному напрямку ця територія може стати осередком міжнародного туризму. У категоріях по ІТ вона займає 4 місця.

Безумовно, не можна залишити без уваги і Харків, який посідає 3 місця, однак через військову агресію Росії утворення вільної економічної зони буде досить ризиковим та потребуватиме більше ресурсів.

4. Розширити співпрацю із розвиненими країнами шляхом створення більшої кількості регіональних торговельних угод.

На прикладі Південної Кореї можна впевнитись у необхідності інтеграції у світову економіку. Саме завдяки регіональним торговельним угодам азійський тигр може нарощувати потужності, розвивати власні території шляхом збільшення виробництва експортних товарів та модернізації устаткування у своїх вільних економічних зонах.

Зараз Україна зосереджена на вступі до Європейського Союзу, що позитивно вплине на розвиток її економіки. Наявним позитивним фактором є те, що ЄС розгляне заяву щодо надання Україні статусу кандидата до вступу в ЄС в кінці червня. Через військовий стан в Україні європейським парламентом

було прийняте рішення про скасування мита на товари на рік. «Наразі ЄС є найбільшим торговельним партнером України, на якого торік припадало 39% від загального обсягу торгівлі України. Обсяг товарообігу зріс на 35% та становив 62,5 млрд доларів» [31].

Укладання торговельних угод з іншими країнами може забезпечити Україну необхідними інвестиціями, інноваціями із подальшою модернізацією устаткування на підприємствах, допоможе збільшити експорт товарів та прискорить відновлення України після військової агресії з боку Росії.

Висновки до розділу 3

Проаналізувавши результати дослідження можна дійти висновку, що поглиблення економічних взаємовідносин між Кореєю та країнами європейської асоціації вільної торгівлі є доцільним. Відповідно до SWOT-аналізу, особливо вигідно це може стати для Південної Кореї з огляду на розвиток вільних економічних зон, що на даному етапі не так сильно задіяні як Пусан та Гунсан. Для того, щоб Україна винесла максимум із дослідження було розроблено ряд рекомендацій направлених на контроль взаємодії держави із олігархатом, доопрацювання законодавства, введення на території України вільних економічних зон та розширення співпраці України з ЄС та іншими країнами світу.

ВИСНОВКИ

Для досягнення економічного зростання в довгостроковій перспективі країнам необхідний економічний розвиток, що відображається у інноваціях, модернізації устаткування та пошуку нових перспективних економічних напрямків. Також для підвищення виробничої ефективності необхідною є стратегія економічного розвитку. Вона являє собою набір направляючих, яким слідує країна для того, щоб взяти під контроль своє економічне майбутнє.

Однак, у сучасному світі із наявною глобалізацією для того, щоб економіка працювала максимально ефективно необхідною є також і взаємодія держави із іншими країнами. Укладення регіональних торгівельних угод допомагає здешевити виробництво власних капіталоємних товарів, збільшити експорт, залучити інвестиції та імплементувати сучасні, інноваційні рішення у будь якій сфері.

Південна Корея має насичену трагічними подіями історію, яка сьогодні дещо схожа на українську реальність. Однак зараз, на позитивному прикладі одного з чотирьох азійських тигрів можна впевнитись у логічності та доречності рішень, які приймає уряд для розвитку територій власної країни, деякі з яких можна застосувати і для України.

Невід'ємною частиною розвитку Кореї можна назвати регіональні торгівельні угоди, одну з яких і було досліджено, а саме угоду про вільну торгівлю між Південною Кореєю та країнами членами Європейської асоціації вільної торгівлі: Швейцарією, Норвегією та Ісландією. На основі створеного масиву за даними по експорту та імпорту по всіх товарних категоріях в межах угоди було проведено розрахунки індексів Грубеля-Ллойда по кожній з пар країн та індексів-RCA по кожній товарній групі експорту і імпорту країн у програмі Microsoft Excel. Результати свідчать про поглиблений рівень інтеграції у парі Корея-Швейцарія та низький рівень інтеграції у парах Корея-Норвегія та Корея-Ісландія. Після аналізу індексів порівняльної переваги можна зробити висновок, що завдяки експорту продукції в межах цієї

регіональної торгівельної угоди найбільше розвиваються території вільних економічних зон Пусан та Гунсан, що знаходяться на півдні країни. Після проведення SWOT-аналізу можна зазначити, що при поглибленні економічної інтеграції з Норвегією та Ісландією можливий розвиток територій і інших вільних економічних зон.

Після отримання результатів дослідження та аналізу економічного розвитку територій Південної Кореї було розроблено рекомендації, які можна застосувати для України на основі корейського досвіду:

1. Взяти під контроль взаємодію держави із олігархатом на рівні корейських чеболей.
2. Переглянути законодавство на основі досвіду Південної Кореї.
3. Переглянути економічне зонування з огляду на кліматичні та географічні аспекти територій.
4. Розширити співпрацю із розвиненими країнами шляхом створення більшої кількості регіональних торгівельних угод.

Застосування цих рекомендацій допоможе Україні залучити велику кількість іноземних інвестицій, розширити співпрацю із країнами-трендмекерами, ефективніше використовувати власні ресурси та забезпечить економічне зростання та розвиток.

ДОДАТОК А

КАРТА РОЗТАШУВАННЯ ВІЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН У ПІВДЕННІЙ
КОРЕЇ

Джерело: <https://www.forbes.com/custom/2017/03/10/koreas-free-economic-zones/>

ДОДАТОК Б

РОЗРАХУНКИ ІНДЕКСУ ГРУБЕЛЯ-ЛЛОЙДА У ПРОГРАМІ EXCEL

Z3	=((V303-X303)/V303)							
	S	T	U	V	W	X	Y	Z
1	Корея - Швейцарія							Індекс внутрішньосекторної торгівлі
2	Товарні групи	Експорт	Імпорт	ЗТО	Сальдо	Модуль сальдо	RCA	Індекс Грубеля-Ллойда
3	781	127 891 514	56 253	127 947 767	127 835 261	127 835 261	103,55670	0,844295445
4	885	33 247 398	0	33 247 398	33 247 398	33 247 398	26,92984	
5	971	32 423 835	0	32 423 835	32 423 835	32 423 835	26,26276	
6	893	37 098 195	7 866 720	44 964 915	29 231 475	29 231 475	25,39394	
7	681	31 506 960	2 551 018	34 057 978	28 955 942	28 955 942	24,01060	
Корея - Норвегія								Індекс внутрішньосекторної торгівлі
	Товарні групи	Експорт	Імпорт	ЗТО	Сальдо	Модуль сальдо	RCA	Індекс Грубеля-Ллойда
	793	1 349 617 953	6 027 945	1 355 645 898	1 343 590 008	1 343 590 008	205,77753	0,338059167
	781	300 775 614	49 475	300 825 089	300 726 139	300 726 139	46,85119	
	891	27 135 095	181	27 135 276	27 134 914	27 134 914	4,23006	
	625	9 486 806	17	9 486 823	9 486 789	9 486 789	1,47892	
	582	3 927 436	12 363	3 939 799	3 915 073	3 915 073	0,60279	
Корея - Ісландія								Індекс внутрішньосекторної торгівлі
	Товарні групи	Експорт	Імпорт	ЗТО	Сальдо	Модуль сальдо	RCA	Індекс Грубеля-Ллойда
	793	64 700 000	0	64 700 000	64 700 000	64 700 000	156,27103	0,275710834896
	781	29 326 290	0	29 326 290	29 326 290	29 326 290	70,83230	
	657	1 092 819	0	1 092 819	1 092 819	1 092 819	2,63950	
	722	861 148	0	861 148	861 148	861 148	2,07995	
	625	820 317	0	820 317	820 317	820 317	1,98133	

ДОДАТОК В

РОЗРАХУНКИ RCA У ПРОГРАМІ EXCEL

Y3 fx =(1000/\$V\$303)*(W3-\$W\$303*(V3/\$V\$303))

	S	T	U	V	W	X	Y
1	Корея - Швейцарія						
2	Товарні групи	Експорт	Імпорт	ЗТО	Сальдо	Модуль сальдо	RCA
3	781	127 891 514	56 253	127 947 767	127 835 261	127 835 261	103,55670
4	885	33 247 398	0	33 247 398	33 247 398	33 247 398	26,92984
5	971	32 423 835	0	32 423 835	32 423 835	32 423 835	26,26276
6	893	37 098 195	7 866 720	44 964 915	29 231 475	29 231 475	25,39394
7	681	31 506 960	2 551 018	34 057 978	28 955 942	28 955 942	24,01060

G3 fx =(1000/\$D\$265)*(E3-\$E\$265*(D3/\$D\$265))

	A	B	C	D	E	F	G
1	Корея - Норвегія						
2	Товарні групи	Експорт	Імпорт	ЗТО	Сальдо	Модуль сальдо	RCA
3	793	1 349 617 953	6 027 945	1 355 645 898	1 343 590 008	1 343 590 008	205,77753
4	781	300 775 614	49 475	300 825 089	300 726 139	300 726 139	46,85119
5	891	27 135 095	181	27 135 276	27 134 914	27 134 914	4,23006
6	625	9 486 806	17	9 486 823	9 486 789	9 486 789	1,47892
7	582	3 927 436	12 363	3 939 799	3 915 073	3 915 073	0,60279

P3 fx =(1000/\$M\$140)*(N3-\$N\$140*(M3/\$M\$140))

	J	K	L	M	N	O	P
1	Корея - Ісландія						
2	Товарні групи	Експорт	Імпорт	ЗТО	Сальдо	Модуль сальдо	RCA
3	793	64 700 000	0	64 700 000	64 700 000	64 700 000	156,27103
4	781	29 326 290	0	29 326 290	29 326 290	29 326 290	70,83230
5	657	1 092 819	0	1 092 819	1 092 819	1 092 819	2,63950
6	722	861 148	0	861 148	861 148	861 148	2,07995
7	625	820 317	0	820 317	820 317	820 317	1,98133

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Encyclopædia 'Britannica' economic development meaning
URL: <https://www.britannica.com/topic/economic-development> (дата звернення 10.04.2022).
2. What is Economic Development? 2020.
URL: <https://caled.org/economic-development-basics/> (дата звернення 10.04.2022).
3. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку, переклад 2008.
URL: <http://uaterra.in.ua/wp-content/uploads/2017/11/SHumpeter-Teoryya-ekonomycheskogo-razvytyya.pdf> (дата звернення 12.04.2022).
4. Дадашова Т.А. Діалектика понять «економічне зростання» і «економічний розвиток», 2017
URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/dialektika-ponyatiy-ekonomicheskoy-rost-i-ekonomicheskoe-razvitiye/viewer> (дата звернення 12.04.2022).
5. Oxford English dictionary
URL: <https://www.oed.com> (дата звернення 12.04.2022).
6. Economic Growth Vs Economic Development - 17 Differences, 2020
URL: <https://www.publichealthnotes.com/economic-growth-vs-economic-development-17-differences/> (дата звернення 15.04.2022).
7. Гедзь Катерина Костянтинівна «Інновації як стратегічна складова розвитку бізнесу» - 7-10 с. 2021
8. Костюк І.В. Поняття стратегії економічного розвитку країни: соціальний вимір, 2014
URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2014/24_10/38.pdf (дата звернення 16.04.2022).
9. What is an Economic Development Plan?
URL: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/employment-business/economic-development/plan-and-measure/economic-development-basics/what-is-an-economic-development-plan> (дата звернення 20.04.2022).

10. Вплив глобалізації на формування економічної стратегії держави, 2003
URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-3986.html> (дата звернення 21.04.2022).
11. The World Bank database
URL: <https://data.worldbank.org> (дата звернення 21.04.2022).
12. South Korea GDP growth hit 11-year high in 2021 on strong exports, 2022
URL: <https://asia.nikkei.com/Economy/South-Korea-GDP-growth-hit-11-year-high-in-2021-on-strong-exports> (дата звернення 23.04.2022).
13. Особливі економічні зони Республіки Корея: механізм та особливості функціонування, 2019
URL: <http://publishing-vak.ru/file/archive-economy-2019-6/19-zorina.pdf> (дата звернення 30.04.2022).
14. Incheon Free Economic Zone
URL: <http://www.ifez.go.kr/index> (дата звернення 30.04.2022).
15. Busan-Jinhae Free Economic Zone
URL: <https://www.bjfez.go.kr/main.web#gn2c> (дата звернення 17.05.2022).
16. Daegu-Gyeongbuk Free Economic Zone
URL: https://web.archive.org/web/20210412152402/https://dgfez.go.kr/en/page.php?mnu_uid=366& (дата звернення 17.05.2022).
17. Yellow Sea Free Economic Zone
URL: <https://web.archive.org/web/20180429231106/http://english.gg.go.kr/introduction/> (дата звернення 17.05.2022).
18. Saemangeum-Gunsan Free Economic Zone
URL: <https://www.saemangeum.go.kr/sda/en/content.do?key=2010214131946> (дата звернення 17.05.2022).
19. Daegu Free Economic Zone
URL: <https://dgfez.go.kr/en/main.htm> (дата звернення 17.05.2022).
20. Chungbuk Free Economic Zone
URL: <https://www.chungbuk.go.kr/ecoeng/index.do> (дата звернення 17.05.2022).

21. East Coast Free Economic Zone

URL: <https://www.efez.go.kr/hb/eng> (дата звернення 17.05.2022).

22. Korea's FEZs attract \$20b since 2003, 2022

URL: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20220104000798> (дата звернення 20.05.2022).

23. Korea's Free Economic Zones, 2017

URL: <https://www.forbes.com/custom/2017/03/10/koreas-free-economic-zones/> (дата звернення 22.05.2022).

24. Торгова політика Республіки Корея як інструмент реалізації національних економічних інтересів країни, 2020

URL: https://iorj.hse.ru/data/2020/08/20/1586086051/Коргун_Зуев.pdf (дата звернення 22.05.2022).

25. What Explains South Korean Interest in FTA Partners? 2016

URL: https://www.jstor.org/stable/26364396?read-now=1&oauth_data=eyJlbWFpbCI6ImthdHJpbmhlZHpAZ21haWwuY29tIiwiaW5zdGl0dXRpb25JZHMiOltldfQ&seq=23 (дата звернення 25.05.2022).

26. Some New Insights into the Effects of the EU-South Korea Free Trade Area: The Role of Non Tariff Barriers, 2010

URL: <https://www.jstor.org/stable/23000959?read-now=1&refreqid=excelsior%3A544b456c572fb30bd3d64bb971a9a8b5&seq=33> (дата звернення 01.06.2022).

27. UN Comtrade Database

URL: <https://comtrade.un.org> (дата звернення 01.06.2022).

28. These Are the World's Most Innovative Economies, 2016

URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-19/these-are-the-world-s-most-innovative-economies#xj4y7vzkg> (дата звернення 01.06.2022).

29. Євген Пенцак. Нова карта світу економічний підхід.

URL: <https://kmb.s.ua/ua/news/postevent03052022> (дата звернення 16.06.2022)

30. The Village. DOU уклав рейтинг українських міст для ІТ-фахівців.

URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/307537-dou-uklav-reyting-ukrayinskih-mist-dlya-it-fahivtsiv-triyka-lideriv-ivano-frankivsk-lviv-vinnitsya> (дата звернення 18.06.2022)

31. ЄС скасував мита на українські товари: рішення набуло чинності

URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/06/4/687812/> (дата звернення 18.06.2022)